

Det sker ikke tit, at jeg læser en bog på en enkelt dag. Men jeg kunne ikke lægge *Føbe* fra mig. Paula Gooder formår med sin medrivende fortælling at give læseren følelsen af at være en flue på væggen, når kvinden Føbe ankommer til Rom, sendt i byen af Paulus selv for at forkynde og formidle hans vigtigste brev. Men mere end det giver Gooder et realistisk bud på, hvordan Paulus' evangelium kan have udspillet sig i menneskers liv på forskellige samfundsniveauer. Det er dygtigt gjort – og dybt inspirerende. Der er selvfølgelig i fiktion af denne slags en grad af fortællemæssig frihed, men i bogens anden del viser Gooder gennem en række noter, at hvor hun gætter, er hendes gæt kvalificerede og baseret på solid research.

Thomas Baldur, MA in Theology
præst i Vadum Frikirke
Det danske Missionsforbund

I *Føbe – en fortælling* lader Paula Gooder os komme helt tæt på de kristne i Rom, samtidig med at hun giver os en gripende fortælling om kvinden Føbe og de andre kristne, som Paulus hilser i sit brev.

Fra Romerbrevet kender vi Føbe som hende, der overbringer Paulus' brev. Vi ved, hun er fra Kenkreæ og har betydet meget for mange. Ved at kombinere sin teologiske og historiske viden med sin fantasi lader Gooder os komme helt tæt ikke bare på Føbe, men også de andre, vi ellers bare kender navnene på. Det sker ved at stykke en historie om Føbe sammen, så vi både får at vide, hvordan det var at være romersk slave, og hvor provokerende og farligt det var at bekende Kristus som Herre i kejserens by. Samtidig fornemmer vi fraktioner mellem de forskellige grupperinger

og hvor udfordrende det var at omsætte Jesu liv og lære til et nyt liv i efterfølgelse, hvor grænserne mellem slave og fri, hedninger og jøder er ophævet.

Paula Gooder fortæller en medrivende historie, samtidig med at hun gør os klogere på livet som kristen i Rom og giver os nye vinkler på Ny Testaments vigtigste brev.

Bodil F. Skjøtt, cand.theol.

fhv. generalsekretær i Israelsmissionen

Paula Gooder

FØBE

– en fortælling med noter –

Paula Gooder

FØBE

© ProRex Forlag 2020
6070 Christiansfeld
www.prorex.dk

Originaltitel: Phoebe: A Story

Copyright © Paula Gooder, 2018

First published in Great Britain in 2018
by Hodder & Stoughton, An Hachette UK company

The right of Paula Gooder to be identified as the Author of the Work
has been asserted by her in accordance with the Copyright, Designs
and Patents Act 1988.

Bibeltekster bringes med tilladelse fra
Det Danske Bibelselskab
og er fra den autoriserede oversættelse af Bibelen fra 1992
© Det Danske Bibelselskab 1992

All rights reserved.

Kopiering må alene ske i henhold til lov om
ophavsret af 14. juni 1995 med efterfølgende ændringer.

Oversættelse: Helge Hoffmann

Omslag: Portrait of a Young Woman as a Sibyl, detail (Museum of
Fine Arts, Houston Texas USA) / Saint Paul, detail (Private Collection
photo © Christie's Images) / Bridgeman Images

Tilrettelægning og sats: Christian Larsen, ProRex Forlag

Tryk: CPI Tyskland

ISBN 978 87 7068 171 1

Indhold

<i>Første del</i>	9
Føbe – en fortælling	
<i>Anden del</i>	265
Noter	
Bibliografi	

Til Susie Babington
Du er mit solskin!

FØRSTE DEL

Føbe – en fortælling

Kapitel 1

*"... ham, den eneste, vise Gud være ære ved Jesus Kristus
til evig tid! Amen."*

Oplæserens klart klingende, næsten melodiske stemme forstummede. De sidste stavelser i brevet syntes at hænge i luften et øjeblik for derefter at opløses i den romerske sommeraftens fugtige luft. Stilheden sænkede sig i haven, en stilhed så dyb, at Føbe kunne høre, eller i det mindste syntes at hun hørte, hvordan et enkelt blad løsnede sig fra planten ved siden af hende og dalede til jorden, langsomt svævende. Først da gik det op for hende, at hun stod og holdt vejret. Den mærkelige prikkende fornemmelse i hendes næsetip føltes som et vidnesbyrd om, at det var noget siden, hun sidst havde husket at trække vejret.

Oplæseren havde gjort en helt lille optræden ud af sin oplæsning. I begyndelsen havde han deklameret med tordenrøst, så var hans stemme blevet mere rolig og eftertænksom i midten for at slutte med nogle mildt og muntert klingende hilsener. Føbes ængstelse voksede, mens hun afventede romernes reaktion. I Korinth faldt Paulus' breve ikke altid i god jord hos alle – for nu at sige det mildt. Når der kom et brev fra Paulus, førte det altid til det, som den generøse og blide Gajus eufemistisk karakteriserede som en tid med 'levende samtale'; en samtale, der ofte endte med, at den ene eller den anden gruppe af tilhørerne rystede støvet af deres kapper og forlod forsamlingen med et løfte om aldrig at vende tilbage. Det var derfor, Føbe uden selv at vide af

det havde holdt vejret. Hun havde været forberedt på næsten en hvilken som helst reaktion, blot ikke denne stilhed; en stilhed så dyb, at cikadernes sang virkede næsten ufor-skammet larmende.

Føbe åndede ud, og i stilheden hørtes det som et tungt suk. Ved den pludselige lyd gav det et lille sæt i de nærmeststående, og de så sig overraskede og lidt fortørnede omkring. Hun følte varmen stige op i hals og kinder i den velkendte rødmen, der snart ville forvandle hele hendes ansigt til et skinnende vidnesbyrd om hendes flovhed. Uvilkårligt forsøgte hun at gemme sig ved at trække sig sammen ligesom de snegle, hun havde moret sig med at prikke til, da hun var lille.

Det varede dog ikke længe, før hun indså det umulige ved denne manøvre. Hun havde aldrig, før nu, rigtig tænkt over, at hvis man satte sig på hug for at fylde mindre i højden, kom man til at fylde mere i bredden. Det var der bare ikke plads til. Folk stod som sild i en tønde i haven. Og det var ikke kun haven, der var fuld. Folk hang ligefrem ud af vinduerne i bygningerne rundt om gårdhaven som et vidnesbyrd om, at alle rum i huset også var proppede med mennesker. Huset var da heller ikke så stort – det var faktisk langt mindre end hendes dejlige villa i havnebyen Kenkreæ, hvorfra hun kunne skue ud over det smukt omskiftelige Ægæiske hav. Det romerske hus udstrålede en udsøgt elegance, men det havde mere end svært ved at rumme alle de mennesker, der var kommet for at høre oplæsningen.

Under oplæsningen havde den tætpakkede menneskemængde ligesom fået sit eget liv. Irritation, bekræftelse, overraskelse eller decideret vrede forplantede sig som bølger i forsamlingen. Hen mod brevets slutning, hvor Paulus kom med hilsener til kære venner, flygtige bekendtskaber

og sågar mennesker, der var ham fremmede, forkyndte små bevægelser i mængden, hvor de nævnte personer befandt sig, lige så tydeligt, som hvis de havde råbt "Her!" til et navneopkald. Huset var så proppet, at det næsten følte, som om alle var tvunget til at trække vejret i takt, ligesom de flere gange syntes at reagere som én organisme på Paulus' ord.

Resultatet var, at Føbes forsøg på at aflede opmærksomheden fra sig selv i stedet tiltrak opmærksomhed. Da hun sank sammen for at undgå det, hun opfattede som irriterende blikke, fyldte hun mere og kom til at skubbe til de omkringstående med albuer og knæ. Små udbrud af ubehag og irritation nåede hendes brændende ører. Hun opgav sit forehavende og rettede sig op igen for at lade skammen skylle ind over sig.

Indtil nu var det lykkedes hende ganske godt at kontrollere sin ængstelse. Siden hun gik i land i Ostia havde der – indrømmet – heller ikke været meget at bekymre sig for. På den lange, udmarvende sejltur fra Korinth havde hun pint sig selv med at fantasere om alt det, der kunne gå galt. Hvad hvis hun ikke kunne finde Aristobuls hus? Hvad hvis hun for vild eller mistede brevet eller løb ind i optøjer? Hvad hvis nogen stjal hendes penge, eller hvis hun blev taget som slave og solgt i en afsidesliggende egn af kejseriget? Alle mere eller mindre usandsynlige scenarier havde hun forestillet sig. Først da en dansende bjørn rev sig løs af sine lænker, slugte Paulus' brev med sit savlende gab og klemte livet ud af hende ved at sætte sig på hende – først da overvejede hun, om hendes fantasi måske ... bare måske ... var ved at løbe af med hende.

Det havde været en stor lettelse – men også lidt af et antiklimaks – at konstatere, at Paulus' netværk af budskaber

og budbringere havde sørget for, ikke bare at hun var ventet, men også at en lille slavedreng med øjne så klare som en fugls var kommet for at hente hende i Ostia og havde organiseret hendes rejse til Rom med en charmerende, men i betragtning af hans alder også lidt komisk, selvsikkerhed.

En dyb kluklatter fik hende til et øjeblik at glemme sin egen pinlige optræden. Hun vendte sig og så ind i et par øjne, der tindrede af liv og energi. Øjnene tilhørte en lille kvinde, hvis legeme virkede alt for småt til at indeholde alt det liv, der rørte sig i hende. Hendes ansigt var rynket af alder, men det var, som om hver rynke fortalte en historie om eventyr og udfordringer. Hendes tøj var af god kvalitet, men også godt slidt. Hendes hænder var ru og misformede og vidnede om mange års hårdt arbejde.

"Man skulle ellers tro, vi snart var vant til det," sagde hun.

"Vant til hvad?" spurgte Føbe med et uforstående udtryk i sit ansigt.

"Det her." Kvinden slog ud med hånden mod forsamlingen. "Vi romere må altid mase os sammen, uanset hvor vi er. Og så skulle man jo tro, vi vænnede os til det, men nej: Vi bliver stadig lige ærgerlige over trængslen og når aldrig at blive i godt humør igen, før vi løber ind i den næste stimmel af mennesker. Så kunne jeg bedre lide Korinth. Det kan godt være, den har ry for lidt af hvert, men dér kan man da få luft omkring sig. Akvila elskede Korinth. Han var helst blevet der, hvis ikke Paulus havde haft brug for os på sin rejse til Efesos. Det værste ved det er, at jeg på en eller anden måde længes efter netop det, jeg hader mest, når jeg er her i Rom: De mange mennesker, larmen, trængslen, brokkeriet ..."

Mens den gamle sludrede videre, gik det op for Føbe, hvem hun var. Priska var godt kendt i Korinth, og Føbe havde

hørt mange historier om hende. Priskas talestrøm havde brudt stilheden på en mere naturlig måde end Føbes suk, og nu begyndte en mumlen af mange samtaler i mængden. Samtidig havde Priska vendt Føbes opmærksomhed udad og befriet hende for flovheden.

Føbe så op og kunne nu betragte menneskemængden mere opmærksomt. På den ene side var der noget betryggende bekendt ved mylderet af ansigter. Ligesom i Korinth så man forskellige variationer af brun hud lige fra den lysere bronzefarvede tone i ansigterne på folk fra Grækenland og Italien, over de mørkere toner hos dem fra Galilæa, Judæa og Egypten, til nogle få helt mørkebrune nubiere. Da hun rigtig fik set sig om, kunne hun konstatere, at der ikke var helt så mange mennesker til stede, som hun først havde troet. Alt i alt var de vel ikke mere end hundrede. Det måtte være husets ringe størrelse, der havde fået det til at se ud, som om de var flere. Et spørgsmål var ved at tage form i hendes sind, men hun nåede ikke at formulere det, før Priska gav hende svaret.

"Vi samles ikke altid på denne måde. Har jeg nævnt, at vi hader trængsel? Vi samles kun sådan her ved særlige lejligheder – ligesom I gør det i Korinth. Vi kunne ikke blive enige om, hvem der først skulle have lov at læse Paulus' brev, så vi besluttede, at alle skulle høre det på én gang. Alle kunne selvfølgelig ikke være med her. Det er jo tredje dag i ugen, og ingen af os troende har et hus, der er stort nok til at rumme os alle – ikke ligesom Gajus' smukke hus i Korinth – så vi lånte Aristobuls hus for en aften."

Føbes forbavselse stod vist skrevet i hendes ansigt, for Priska lo klukkende.

"Det er ikke så mærkeligt, som det lyder. Det er Blaeus, hans forvalter ... dér," hun pegede på en velklædt og

distingveret udseende mand, der stod ved indgangen til haven. "Blaesus er Aristobuls yndlingsslave. Det varer nok ikke så længe, før han har optjent sin frihed, men han vil sikkert være lige så ked af at forlade sin herre, som hans herre vil være over at miste ham. Han kan råde over huset her, som han vil, når hans herre er bortrejst – og Aristobul rejser meget. Når vi har brug for at mødes alle sammen, gør vi det ofte her, selv om der ikke en gang er plads til os alle, som du ser. Nu har vi hørt brevet sammen, og så vil Stakys – ham, der læste det op – lave kopier, så hver enkelt gruppe kan få en kopi. Så begynder balladen først for alvor."

Føbe rynkede panden som et ubevidst tegn på sin forvirring.

"Nå ja, ballade er måske så meget sagt," tilføjede Priska, "men livlig diskussion skal der i hvert fald nok blive – som altid, når Paulus sender et brev. Man kan ikke lade være med at have en mening om det, han skriver. Når vi får en kopi, kan vi læse det mere grundigt igennem, snakke om det og diskutere på livet løs i en uendelighed. Jeg har hørt mange af Paulus' breve i min tid, men aldrig et som dette. Jeg tænker, det vil tage de fleste et par måneder at forstå, hvad han egentlig mener. Man kan ikke lade være med at spørge, om Paulus selv ved præcis, hvad han mener. Når han rigtig kommer i gang, er han ikke til at standse."

"Det samme kan man sige om dig," sagde en mand på den anden side af Priska. "Den egentlige grund til, at vi skiltes fra Paulus, var, at så kunne resten af os måske få et ord indført i ny og næ. Når I to var sammen, kunne ingen andre komme til orde. Skulle du i øvrigt ikke præsentere dig for den unge dame?"

Selv om hun for et øjeblik siden bare havde ønsket at krybe i et musehul, kom Føbe uvilkaarligt til at le. Hun havde

hørt om Priska og Akvila fra sine venner i Korinth: om Priskas stædighed og Akvilas lakoniske humor; om Priskas lidenskab og Akvilas medfølelse. Akvila var elsket og beundret af alle. Priska vakte, som stærke kvinder ofte gør det, mere blandede følelser hos folk, men alle vidste i hvert fald, hvem hun var.

Rygtet ville vide, at Priska havde giftet sig 'under sin stand'. Akvila, der stammede fra Pontus i Lilleasien, var teltmager ligesom Paulus; Priska var født ind i en mere fornem familie. Det var efter sigende derfor, man altid nævnte hendes navn før Akvilas. Men lige nu spekulerede Føbe på, om der kunne være andre grunde til det. Priskas vitalitet brændte sig fast i ens sind, og derfor kunne Føbe sagtens forstå, hvis hendes navn var det første, der meldte sig, når folk tænkte på dette par. Hun prøvede at forestille sig, hvor meget liv i kludene det måtte have givet i Korinth, da Paulus og Priska var der på samme tid.

Føbe havde ikke været en del af menigheden, da de var i Korinth – hun havde for så vidt ikke engang været kristen. Det havde været et år, hun aldrig ville glemme – det år, hvor Gallio var prokonsul, og hvor hendes omhyggeligt planlagte tilværelse var begyndt at falde fra hinanden. Men det kunne hun ikke tænke på nu: hendes følelser var forvirrende nok i forvejen. Hun vendte igen opmærksomheden mod sine omgivelser og hørte Akvila i en på en gang skælnsk og alvorligt formel tone sige: "Føbe, kirkens højtærede diakon og afholdte velgører for mange, vi byder dig velkommen til Rom. Måtte du aldrig blive ensom her hos os. Vi, dine brødre og søstre i Kristus, er parate til at bistå dig med alt, hvad du har brug for."

Det bifald, der brød ud, fortalte Føbe, at Akvilas autoritet var stærk på sin egen stille måde, og at deres samtale ikke

længere var privat – hvis den på noget tidspunkt havde været det. Hun mere mærkede end så, at to hundrede øjne rettedes nysgerrigt imod hende, og for anden gang den aften følte hun rødmen stige op i sit ansigt. Belært af erfaringen prøvede hun denne gang ikke at skjule sig.

”Det eneste, vi gerne vil vide,” råbte en stemme, ”er, *hvordan* vi kan hjælpe dig.”

”Det skal Føbe nok fortælle, når hun er klar til det,” svarede Priska spidst. ”Men nu skal vi hjem.” Ledsaget af protester lod Føbe sig i det tiltagende mørke føre ud gennem trængslen til gaden uden for huset.